

**Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen
esityksestä maastoliikennelaiksi ja laiksi tieliikennelain muutta-
misesta**

Eduskunta on 11 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 95.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Olli Paasivirta, hallitusneuvos Simo Mäkinen ja ylitarkastaja Arto Salme-la ympäristöministeriöstä, toimistopäällikkö Jarmo Hirsto ja ylitarkastaja Kari Saari liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vi-hervuori oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Pertti Luntiala sisäasiainministeriön poliisi-osastolta, yli-insinööri Timo Linkola Suomen Kunnallisliitosta, toimistopäällikkö Eero Svan-berg Lapin lääninhallituksesta, ylikonstaapeli Sulo Wilska Liikkuvasta poliisista, varatuoma-ri Juhani Uusitalo rajavartiolaitoksesta, ylitarkastaja Tage Lampén ja metsätalousinsinööri Erkki Tuovinen metsähallituksesta, suunnittelupäällikkö Kari Pakarinen Seutusuunnittelun keskusliitosta, suunnitteluteknikko Toivo Hil-tunen Lapin seutukaavaliitosta, osastonjohtaja Markku Tornberg Maataloustuottajain Keskusliitosta, toimialapäällikkö Matti Kiviniemi Keskusmetsälautakunta Tapiosta, toimitus-johtaja Valde Mikkonen Liikenneturvasta, va-ratuomari Asko Nio Liikennevakuutusyhdistyksestä, varapuheenjohtaja Timo Katajamäki ja hallituksen jäsen Pekka Kuosmanen Suomen Moottoriliitosta, varapuheenjohtaja Juhani Magga Paliskuntain yhdistyksestä, edustaen myös Hammastunturin paliskuntaa, toimitus-johtaja Osmo Halkola Nordtrac Oy:stä, toi-minnanjohtaja Timo Seppälä Suomen Kalamiesten Keskusliitosta, moottoriajoneuvojaos-ton puheenjohtaja Olli Tulokas Suomen Tek-nillisestä Kauppaliitosta, kunnanhallituksen puheenjohtaja Osmo Niittyvuopio ja kunnan-hallituksen jäsen Juhan-Matti Sarre Utsjoen kunnasta, ympäristönsuojelusihteri Kalevi Keskitalo Enontekiön kunnasta ja nimismies Heikki Karhu Inarin nimismiespiiristä.

Hallituksen esitys

Moottorikäyttöisten ajoneuvojen maastossa käyttämisestä aiheutuvien haittojen ehkäisemi-seksi ehdotetaan säädettäväksi uusi maastoliikennelaki, jolla kumottaisiin moottorikäyttöis-ten ajoneuvojen maastokäytön rajoittamisesta annettu laki.

Moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttö maastossa ilman maanomistajan lupaa olisi sakan uhalla kiellettyä. Ilman maanomistajan lupaa voitaisiin kuitenkin suorittaa sairaankul-jetukseen, palo- ja pelastustoimeen, energia- ja tietoliikennelaitteiden huoltoon, poronhoitoon ja ammattimaiseen kalastukseen liittyviä tehtä-viä. Syrjäisellä seudulla asuva voisi ajaa maas-tossa vaikeiden tieolojen ja asunnon sijainnin vuoksi. Ajoneuvon pysäköiminen tien välittö-mään läheisyyteen olisi tietyin edellytyksin sal-littua. Lailla pyritäisiin ohjaamaan moottori-kekköjen käyttöä moottorikelkkailureiteille.

Maastoliikennelain noudattamisen ylin val-vonta ja lain täytäntöönpano kuuluisivat ympäristöministeriölle. Moottorikäyttöisten ajo-neuvojen käyttämistä maastossa sekä haittojen ehkäisemistä valvoisivat lääninhallitus, poliisi ja rajavartiolaitos. Metsähallitus ja Metsäntut-kimuslaitos valvoisivat omilla maillaan lain noudattamista.

Esityksessä ehdotetaan myös tieliikennelakia muutettavaksi. Moottorikelkkailureitti sisälly-tettäisiin tien määritelmään, jolloin tieliikenne-lain säännöksiä sovellettaisiin myös reiteillä. Moottorikelkan kuljettajan ikäraja olisi reiteil-lä 15 vuotta ja suojakypärän käyttövelvollisuus koskisi myös maastossa ajamista.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan la-kien vahvistamista seuraavan moottorikelkkai-lukauden jälkeisen heinäkuun alusta.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä eräin muutoksin.

Valiokunta on asiaa käsitellessään kiinnittänyt huomiota siihen, että kumottavaksi ehdotetusta moottorikäyttöisten ajoneuvojen maastokäytöstä annetusta laista poiketen maastoliikennelaki ei koskisi jääpeitteisiä vesialueita. Kumottavaksi ehdotetun lain nojalla lääninhallitukset ovat voineet kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttöä jääalueilla. Tätä mahdollisuutta ei lain kumoamisen jälkeen enää olisi. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että myöhemmin annetaan esitys vesiliikennelainsäädännön, joka koskee sekä jääpeitteisiä että sulia vesialueita.

Vesilain mukaan jokaisella on oikeus kulkea vesistössä ja jäällä. Valiokunta pitää periaatteessa oikeana, että myös jatkossa moottorikelkalla voisi liikkua vapaasti jäällä tarvitsematta noudattaa erityisiä reittejä. Valiokunta katsoo kuitenkin, että moottorikelkkailusta jääalueilakin voi tietyissä tilanteissa aiheutua haittaa luonnolle tai poronhoidolle. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että lääninhallituksilla olisi mahdollisuus antaa tiettyjä alueita koskevia määräaikaista kieltoja tai rajoituksia, jotta esimerkiksi norppien pesintäalueet voitaisiin keväällä rauhoittaa moottorikelkkailulta. Edellä esitetyn perusteella valiokunta edellyttää, että hallitus antaa pikaisesti eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi, joka koskee moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttämistä jääpeitteisellä vesialueella. Valiokunta katsoo, että uusi lainsäädäntö tulisi saada voimaan talvikauden 1991—1992 alkuun mennessä.

Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maastoliikennelain mukaiset moottorikelkkailureitit eivät ulotu jääalueille, vaan niillä liikkuminen tapahtuu moottorikelkkailijan omalla vastuulla. Tästä syystä valiokunta pitää välttämättömänä, että reittejä perustettaessa huolehditaan siitä, että kohdat, joissa reitti katkeaa vesistön johdosta, merkitään reiteille selkein varoitusmerkein.

Hallituksen esityksen liitteenä ovat luonnokset maastoliikenneasetukseksi ja asetukseksi ajoneuvoasetuksen muuttamisesta. Näihin asetustalouksien sisältyvät ehdotukset siitä, että moottorikelkkojen suurin sallittu nopeus niin moottorikelkkailureiteillä kuin maastossakin

olisi 60 kilometriä tunnissa. Valiokunta pitää asetustalouksien mukaisia nopeusrajoituksiaan noksia tarkoituksenmukaisina, mutta katsoo, että moottorikelkkailureiteillä tulisi voida liikennemerkein osoittaa muukin nopeusrajoitus. Valiokunta katsoo, että ajoneuvoasetusta tulisi muuttaa siten, että henkilökuljetukset olisivat mahdollisia moottorikelkan vetämissä peräreissä. Tällöin kuitenkin nopeusrajoituksen tulisi olla enintään 40 kilometriä tunnissa.

Valiokunta on hallituksen esitystä käsitellessään pohtinut myös kysymystä moottorikelkkojen asettamisesta rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan noin puolelle moottorikelkoista ei ole otettu liikennevakuutusta, mistä aiheutuu monenlaisia epäkohtia. Tehokkain keino kaikkien moottorikelkkojen omistajien saamiseksi ottamaan moottorikelkalleen liikennevakuutus olisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan rekisteröintivelvollisuus, joka myös helpottaisi kelkkailun valvontaa. Valiokunta ei ole kuitenkaan katsonut voivansa tässä vaiheessa ehdottaa rekisteröintivelvollisuuden säätämistä moottorikelkoille, vaan katsoo, että ensi vaiheessa tulisi kelkkojen vakuuttamisen valvonnan tehostamiseksi määrätä kussakin kelmassa pidettäväksi riittävän suurta vakuutuskilpeä. Valiokunta pitää tärkeänä, että vakuutusmaksut pysyvät kohtuullisina. Tästä syystä hallituksen tulee tarkoin seurata kelkkojen vakuuttamistilanteen kehittymistä, ja mikäli vakuutuskielien suurentamisella ja tehokkaalla tiedottamisella ei saada aikaan kattavaa kelkkojen vakuuttamista, ryhtyä toimenpiteisiin rekisteröintivelvollisuuden säätämiseksi.

Lapin läänin pohjoisissa kunnissa Utsjoella, Enontekiössä ja Inarissa asuville moottorikelkasta on tullut varsin tärkeä työväline ja vapaa-ajan liikkumisväline. Moottorikelkkailureittejä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista perustaa niin paljon, että paikallisen väestön kulkeminen esimerkiksi perinteisille kalapaikoille voitaisiin reittejä pitkin turvata. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että metsähallitus tai muu valtion viranomaisen myöntää Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnissa pysyvästi asuville pitkäaikaisia alueellisia lupia moottorikelkan käyttöön valtion maille edellyttäen, että luvista ei aiheudu maastoliikennelain 5 §:ssä tarkoitettua vahinkoa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan lakien

vahvistamista seuraavan moottorikelkkailukauden jälkeisen heinäkuun alusta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on kuitenkin ollut saattaa lait voimaan vuoden 1991 kesällä. Valiokunta pitää lainsäädännön tarkoituksen saavuttamiseksi tärkeänä, että lait tulevat voimaan 1.7.1991.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Maastoliikennelaki

3 §. Valiokunta ehdottaa maaston määritelmään tehtäväksi pienen kielellisen täsmennyksen.

5 §. Moottorikelkkailureiteillä ajettaessa moottorikelkan kuljettajalla tulee olla T-kortti eli hänen tulee olla vähintään 15-vuotias. Tämä vaatimus johtuu tieliikennelain muutoksesta, jolla reitit saatetaan tien käsitteen piiriin. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että lakiin lisätään säännös, jonka mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttäjälle maastossa asetetaan vähimmäisikärajaksi 12 vuotta. Suljettujen alueiden jättäminen pois ikävaatimuksen piiristä mahdollistaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämisen ja opetteluun valvotuissa oloissa myös alle 12-vuotiaille. Myös ajoneuvon luovuttaminen alle 12-vuotiaalle kuljetettavaksi olisi kiellettyä.

14 §. Lakiehdotuksen mukaan moottorikelkkailureitti olisi mahdollista perustaa ainoastaan reittitoimituksella. Valiokunta katsoo, että yksinomaisena menettelytapana reittitoimitus on tarpeettoman raskas varsinkin niissä tapauksissa, joissa asiasta on päästy maanomistajan kanssa sopimukseen. Tästä syystä valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että moottorikelkkailureitti voitaisiin reittisuunnitelman perusteella perustaa paitsi reittitoimituksessa myös maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella.

16 § (uusi). Viitaten valiokunnan 14 §:n kohdalla ehdottamaan muutokseen, jolla reitin perustaminen myös sopimuksella tehtäisiin mahdolliseksi, valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi uuden 16 §:n, jossa säädettäisiin sopimukseen perustuvan reitin merkitsemisestä kiinteistörekisteriin.

21 § (20 §). Valiokunta ehdottaa 2 momentin säännökseen tehtäväksi kiinteistörekisteriin merkitsemistä koskevan tarkennuksen.

22 § (21 §). Valiokunta ehdottaa 2 momentin säännöstä täsmennettäväksi siten, että metsätien sulkeminen voidaan tehdä yksityistielain 96 §:n estämättä.

23 § (22 §). Viitaten 5 §:ään ehdotettuihin 12 vuoden ikäraja koskeviin lisäyksiin valiokunta ehdottaa maastoliikennelain rikkomusta koskevaa säännösehdotusta tarkistettavaksi lisäämällä myös 5 §:n 2 ja 4 momentin rikkomiset säännösehdotuksen piiriin.

27 § (26 §). Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään säännös, jonka mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on pysähdyttävä poliisi-, tull- tai rajavartiomiehen antamasta merkistä.

2. Laki tieliikennelain muuttamisesta

2 §. Valiokunta ehdottaa tien määritelmään lisättäväksi voimassa olevan lain määritelmään sisältyvän yleisesti liikenteeseen käytetyn alueen. Valiokunta pitää liikenneturvallisuussyistä tärkeänä, että tieliikennelain mukaisia liikennesääntöjä noudatetaan edelleen esimerkiksi huoltoasema- ja asiakaspysäköintialueilla, joihin kyseistä säännöstä on oikeuskäytännössä sovellettu. Valiokunnan ehdottama muutos ei muuta maastoliikennelaissa määriteltä maaston käsitettä eikä rajoita lääninhallituksen toimivaltaa kieltää liikkumista tietyllä alueella. Säännös ei myöskään koske tien perustamista eikä sillä luoda oikeutta ottaa maastoliikennelaissa tarkoitettua maastoaluetta yleisen liikenteen käyttöön.

89 §. Lakiehdotuksessa ehdotetaan suojakypärän käyttövelvollisuus laajennettavaksi koskemaan myös moottorikelkan kuljettajia. Säännöksen mukaan asetuksella voidaan säätää ajoneuvon erityisestä rakenteesta tai ajotehtävän erityislaadusta johtuvia vapautuksia suojakypärän käytöstä. Valiokunta pitää tärkeänä, että asetusta annettaessa hallitus selvittää, missä määrin esimerkiksi metsätoissa ja poronhoitoissa on ajotehtävän erityislaadusta johtuen aihetta säätää vapautuksia suojakypärän käytöstä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Maastoliikennelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) maastolla *maa-alueita, jota ei ole tarkoitettu moottoriajoneuvo-, kisko- tai ilmaliikenteeseen (poist.) ja joka ei ole kevyen liikenteen väylä.*

2 luku

Maastoliikenteen haittojen ehkäiseminen

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttäminen maastossa

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuljettaessa moottorikäyttöistä ajoneuvoa maastossa on kuljettajan oltava 12 vuotta täytänyt. (uusi)

Edellä 2 momentissa säädetty ikävaatimus ei koske moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ajettaessa yksinomaan yleiseltä liikenteeltä eristetyllä työmaalla, tehdas-, satama-, varasto-, kilpailu- tai muulla vastaavalla alueella. (uusi)

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa ei saa muualla kuin 3 momentissa tarkoitettulla alueella luovuttaa sellaisen henkilön kuljettavaksi, joka ilmeisesti ei täytä 2 momentissa säädettyä ikävaatimusta. (uusi)

6—11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Moottorikelkkailureitit

12 ja 13 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

14 §

Moottorikelkkailureitin perustaminen

Moottorikelkkailureitti perustetaan reittisuunnitelman perusteella *joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välillä kirjallisella sopimuksella.*

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 § (uusi)

Sopimukseen perustuvan reitin merkitseminen kiinteistörekisteriin

Sopimukseen perustuva, pysyväksi tarkoitettu reitti merkitään asianomaisen kiinteistön kohdalle kiinteistörekisteriin, jos reitin pitäjä sitä pyytää. Kiinteistörekisterin pitäjälle on toimitettava merkintää varten selvitys hyväksytyn reittisuunnitelman lainvoimaisuudesta, reittiä koskeva sopimus ja asianmukainen kartta reitin sijainnista sekä selvitys sopimusosapuolella olevan maanomistajan omistusoikeudesta kysymyksessä olevaan kiinteistöön.

17—20 §

(Kuten 16—19 § hallituksen esityksessä)

21 § (20 §)

Reitin lakkauttaminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kunnan on ilmoitettava reitin tai sen osan lakkauttamisesta kiinteistörekisterin pitäjälle, jonka asiana on huolehtia siitä, että reitin lakkauttamisesta tehdään tarpeelliset merkinnot kiinteistörekisteriin.

22 § (21 §)

Ajaminen metsätiellä

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Metsätie voidaan sulkea yksityistielain 96 §:n estämättä. Jos metsätien kunnossapitoon saadaan yksityistielain mukaista valtion tai kunnan avustusta, voidaan metsätie sulkea vain mikäli kunta on sulkemisen hyväksynyt.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Rangaistukset

23 § (22 §)

Maastoliikennenerikkomus

Joka rikkoo tämän lain 5 §:n 2 tai 4 momentin säännöksiä taikka valtioneuvoston 6 §:n tahi lääninhallituksen 7 §:n nojalla määräämää kieltoa tai rajoitusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, maastoliikennenerikkomuksesta sakkoon.

24 §

(Kuten 23 § hallituksen esityksessä)

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

25 ja 26 §

(Kuten 24 ja 25 § hallituksen esityksessä)

27 § (26 §)

Valvonta

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on pysähdyttävä virkapukuisen tai näkyvällä virkamerkillä varustetun poliisi-, tulli- tai rajavartiomiehen antamasta merkistä. (uusi)

28—30 §

(Kuten 27—29 § hallituksen esityksessä)

2.

Laki**tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/81) 2 §:n 1 kohta sekä 5 ja 89 § seuraavasti:

2 §

Määritelmiä

Tieliikennelainsäädännössä tarkoitetaan:

1) *tiellä* yleisnimityksenä yleistä ja yksityistä tietä, katuja, rakennuskaavatietä, moottorikelkkailureittiä, toria sekä muuta yleiselle liikenteelle tarkoitettua tai yleisesti liikenteeseen käytettyä aluetta;

5 ja 89 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, jäsenet Fred, Heikkinen, Kohijoki, M. Lahti-

nen, P. Lahtinen, Lehtosaari (osittain), Myller, Nordman, Rauramo, Sillanpää (osittain), Tenilä ja Valo.

